

TIDEVARVET

MARS 1931

TIDEVARVET

den 7 mars 1931 innehåller:

Också en hjälp åt jordbruket.
Ledande artikel.

Kampen mot fosterfördrivning.

Frigörelse från krigs-industrin.
Ett upprop.

Vald påven menade.
Av Pier Gudro.

Kvinnan och 17 diktare.
Av Elin Wägnér.

Mitt första tal.
Av Angelica Balabanova
och en intervju med »revolutionens
moder» av Gebe.

Tre dikter.
Av Ania Nathorat.

Vad har hänt?

REGERINGEN HAR ÖVERLÄM-
NAT PROPOSITIONEN på van-
årsblad i överensstämmelse med det
till lagrådet inlämnade förslaget.
Dock med den skillnaden, att det
förordnings »värnadskollegiet» på
lagrådets förslag fått karaktär av
specialdomstol med ordinarie domare
som ordförande samt omöppnat till
»skyddskollegium», detta för att själv
kunna hålla vittnesförhör. Detta med
domstol låter ju bra. Kan ske skydds-
kollegiet kan åstadkomma gautfrid,
även för kvinnor mot herrar.

»Om någon», sålunda, »som fyllt
18 år är hemfallen åt otuktigt leve-
re» i tillfälliga förbindelser och där-
jämte — t. ex. »genom inbjudan
till otukt väcker anstöt i ställe som
i 11 kap. 15 § strafflagen säges» —
och »detta kommer till fattigvårds-
styrelsens, hälsovårdsnämnds, nyk-
terhetsnämnds eller polis kännedom
skall anmälan ofördröjligen göras
till skydsnämnd», som skall tillhöra
den felande att föra ett ordentligt liv
och allvarligt erinna om påföljderna.
Upprepas förseelsen föreligger åter-
fall i vanart och ärendet går till
skyddskollegiet, alltså till domstol,
där vittnesförhör nu kan hållas. Men
en sak är tråkig. Skyddskollegiet
får ej hand om någon med mindre
öden felande undandragger sig ett ef-
ter förmåga årligen försörja sig.
De natvänderande »vinovagnande
herrarna kunna vara lugna. De komma
aldrig inför någon specialdomstol.

VECKANS STORA HÄNDELSE
är sedan högerpartiets språk-
skild, där ungdomen med hrr Forss-
sell, Ahlund, Essén m. fl. gjort upp-
rop och bildat eget parti med förvar,
frihand och aktiv östersjöpolitik på
programmet. Uppståndelsen är all-
män. Allehanda rasar, Svenska Dag-
bladet är strängt tillfälligt avsett,
men att det må stå dem fritt att be-
ägna kartellbetäckningen Samhäl-
let främst — under förutsättning att
övrige allierade, frisinnade och li-
beraler ge sitt samtycke.

Aven om Stockholmsvalet inte
kommer att påverkas av sprängning-
en kan dennas rikspolitiska bety-
delse icke överblickas.

Frans Masereels underliga bilderböcker.

Av HAGAR OLSSON.

Hetsad av borgarna! (Mein Stundenbuch)

Fläckans död. (Mein Stundenbuch)

Den flamländska träsnidaren och
tecknaren Frans Masereel är vid det
här laget en av de markantaste figu-
rerna inom den europeiska konst-
närsgeneration, för vilken kriget
blev en vändpunkt i andligt och
konstnärligt avseende. »Han var en
ikligtvis, sinnlig talang, där han satt
och tecknade på belgiska krogar»,
skriver Thomas Mann i föreläsa till
ett av hans verk. »Kriget har gjort
honori till en andlig gestalt, ett org-
an för det offentliga samvetet». Själv
säger Masereel: »Jag var före

kriget mitt uppe i krass, åkta flam-
ländsk realism; marknader, offent-
liga balar, skökor, matrosor... Jag
har buntar av skisser gjorda efter
livet, från gatan, gårdarna, krogar-
na. Jag har alltid arbetat mycket...
Men den djupaste meningen i allt
detta undgick mig, och jag känner,
att kriget i hög grad bidragit till att
upplysa mig om den.»
Onskar man lära känna de positi-
vaste och vitalaste dragen i den nya
generations konst, kan man inte
förbigå Masereel. Han är så till vida

en revolutionär, som han obarmh-
tigt hånar den borgerliga människo-
typen. Men han är ingen fanatiker,
ingen kall satirisk intelligens. Hans
styrka är inte den negativa kritiken,
utan den glada humaniteten, den
varma broderligheten. Det är nå-
gonting enkelt och fromt i hans vä-
sen, en naiv styrka, som egendom-
ligt avsticker mot det komplicerade
i nutida själsliv, men desto mera
harmonierar med hans ålderdomliga
och primitiva konstart, träsnideriet,
som så många fromma mästare od-

lat. Man finner hos honom, liksom
ofta hos revolutionärer, en stark
ådra av konservatism. Han älskar
livet, vardagen, de enkla tingena;
han förlorar aldrig kontakten med
jorden, hur halsbrytande färder mot
solen, stjärnorna och idealen hans
fantasi än må företaga.

Det var antagligen då »meningen
med det hela» gick upp för honom
som han blev träsnittets epiker. Ur
alla de brokiga, till synes så split-
trade sinnliga livsbilder, som hans
konstnärsåga uppfångat, började ett
sammanslag framgå; en världs-
åskådning växte fram och med den
ett nytt öga: andens på en gång
stränga och milda öga. I ljuset av
dess vrede och dess kärlek ha hans
märklige verk blivit till, dessa
moderna sagor i bild, som gjort
honom till vad han är: revolutionär
och apostel, anklagare och försöner.

Han har publicerat många sam-
lingar i bokform. Det är berättel-
ser utan ord, bildserier kring ett
visst motiv, med en sammanhän-
gande, ofta nog så spännande intrig.
Hans bildspråk är internationellt,
och det är så enkelt — svart och
vita ytor — att vem som helst kan
förstå det, den lilla modisten lika väl
som den högärade professorn. Det
är präglad av kärv åskådligt och
av en djup känsla, som tvingar till
uppgörelse. Hans verk är — åt
minstone delvis — i bästa mening
populära, och samtidigt av hög
andlig kvalitet, än gnistrande av vitt
och ironi, än leende av solig humor,
grotesk uppsluppenhet och broderlig
välvilja mot allt mänskligt. Man
»läser» dessa bilderböcker med sama
livet och uppsynsning som man
läser sagor i sin barndom. Det är
sagor, man vet det, och ändå är det
sanning — förlärlig, betagande,
skräckinjagande verklighet. Än är
man rörd och gripen, som inför ett
barns troskyldiga berättelser, än
skakad i sitt innersta av livets bru-
tala grymhet, förkrossad av det gro-
teska i människornas dumhet, i
bliskhet och dryghet.

Betodlarna ha räknat rätt.

Det är ett faktum i denna värld,
att när något verkligt dumt en gång
blivit införd, så upprepas det van-
ligen en längre tid. Detta är för-
klaringen till, att sockerbetsodlingen
är efter år hålles vid makten i Skåne
genom statsunderstöd... Någon för-
nuftig anledning därrill finns inte.
Regering och riksdag vet att här läm-
nas gång efter annan medel, som in-
flutit från skattebetalare i hela riket,
till innehavarna av Sveriges bästa
jord. Det sker under förövandning
av annars uppkommande förluster
och arbetslöshet. Som om inte dessa
nackdelar kunde uppstå och uppstå
på flera håll, där bärighet saknas.
Regeringen räddar sin själ genom att

inte föreslå tullar, riksdagsmajorite-
ten liksom, men svenska folket får be-
tala.
Varför ska skänningarna och bet-
odlarna få hjälp? Det är förunder-
ligt, att det, att ett missgån gång
blivit begånget, skall verka på män-
niskor som ett skäl att göra om det.
Hur skulle det t. ex. gå, om en
enskild arbetsgivare handlade lika
orättvist och ömotiverat som sven-
ska staten här gör! Om t. ex. en
jordägare nedsatte arrendet på sina
största och bästa arrendegårdar och
sedan fortsatte därmed, därför att
han en gång gjort det. Men han
kunde inte fortsätta, ty han skulle
få alla de andra arrendatorerna över

sig. Annat är det med en kollektiv
rättvisa och därtill en statlig. Hur
orättigt det än är med tullar, hade
det likväl varit ett förnuftigare sätt
än kontant bidrag till en näring, som
inte lönar sig ens i normala tider.
Konsekvensen är ovillkorligen, att
varje landbrukare, vars jordbruk inte
bär sig —, och det är kanske för när-
varande alla — ha rätt till statsbi-
drag.

Betodlarna ha hatt tid på sig, att
övergå till att odla vete. De ha länge
vetat att när regering och riksdag
tog sitt förnuft till fånga, skulle de
inte längre få något underhåll. Men
de ha litat på, att så inte skulle ske.
Och de ha räknat rätt!

Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad

Kurser i medborgarskapskap under 1931

Historia med statskunskap, psykolo- gi, kommundis, psykolo- teknik, diskussioner över aktuella politiska och sociala frågor. Gym- nastik och sång.	Veckor..... 23 april—25 juni Alla, erbetande kurs 13—25 juni Sommarkurs..... 9—31 juli Höstkurs..... 8—30 september
--	--

Självbeträda kunna söka. — Begär prospekt hos

REKTOR HONORINE HANSEN
FOGELSTAD — JULITA

Veckovardet

TIDEVARVET

Den 7 mars 1931.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
 Ellis Wägner,
 Elisabeth Tamm,
 Ada Nilsson,
 Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:
 Carin Hermelin.

ANSVARSUTGIVARE:
 Ada Nilsson.

Likomer varje helgfri lördag.
 Slungplan 1-3, 2 tr., Stockholm.
 Tel. N. 48 42, 182 43.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
 Inneh. Eva Andén.
 Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund
 Herlegatan 14 (f. d. L. a. Vattug.)
 Tel. 75 75, 75 76
 STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvssaker,
 Brottredningar och testamenter, för-
 valtningssupplägg. Även skriftliga
 förklaringar.

TANDLÄKARE

TANDLÄKARE
ARNE JÖRDM
 Folkungagatan 136-138, Stockholm
 Mottagning efter överenskommelse.
 Tel. Söder 173 02.

TANDLÄKARE
RIKARD HELMER
 Kungsgatan 38 III, (Centrum)
 (hörnet av Sveavägen)
 Mottagn. efter överensk. pr tel. (1)17080

Badinrättningen
 Tel. Sö. 330 56
 - - - 48 67

Blasblom 1875.
 Södermalms Tvätt & Badinrättning
 Badinrättning 4

Tvättinrättningen
 Tel.: Sö. 336 30
 - - - 157 35

Frälsningsarméns
 Alkoholisthem

Kuröns
 (Åttjuter statsbidrag)
 Två timmars ångbåtresa från Sthlm
 Prospekt och övriga handlingar skickas från
 Socialsekreteraren, Östermalmg. 34, Stockholm.

STINGER

LILLA ELEKTRISKA
 är en behändig hjälpreda för varje
 praktisk kvinna. På den syr hon
 allt - från underkläder och var-
 dagstäckningar - till promenad-
 dräkter och aftontoaletter.

Luchs Reklamhoffe

Också ett skydd
 för jordbruket.

Den socialdemokratiska motionen med anledning av k. maj:s proposi- tion om ändring i vissa delar av la- gen om arbetarskydd begär även till- lämpning med avseende på jordbru- ket. Hitills har jordbruket berörts av denna lagstiftning endast i den mån maskinella anordningar eller ångpannor förekomma.

Det kan inte ha någon särskilt stor betydelse vilketterna det blir. Men skall jordbruket komma in under la- gen, är det ett nödvändigt krav att den inspektion, som inrättas, blir så praktiskt som möjligt. Det är inte tillräckligt att förstå, hur skydd kan erhållas mot en eller annan fara ... därför finnas överallt - utan också att vara så inne i teknik och lant- bruk att man kan utfinna enklast möjliga medel. Det blir i alla fall nödigt kostsamt. Skall det ske skall det ordnas praktiskt. Där kommer svårigheten att ligga, inte i själva sakförhållanden.

Vad beträffar rätten till semester, som enligt motionerna skulle utsträc- kas från 4 dar till minst en vecka och även gälla för lantarbetarna, så är detta i realiteten så gott som genomfört genom kollektivavtalen mellan lantarbetsgivarna och lantarbe- tarorganisationerna, vilka stadga sex veckedagers ledighet. Det medför således ingen ändring.

Det har alltid varit så med jord- bruket att det kommer på efterkäl- len, men så småningom följer det ti- den i spåren. Så var det med fack- föreningarna, så blir det väl också med arbetarskyddet. Det må vara hänt. Bara här inte blir en inspek- tion som påkallar alltför detaljerade och dyrbara ändringar. Det betyder inte så mycket med en och annan ångpanna, men skall det gälla all- ting blir det för betungande.

RÄTTELSE:
 I lektor Emilia Fogelklou Norlinds artikel *Från Washington* i förra num- ret av Tidevarvet stod »Syrjen borde få en institution». Skall vara kon- stitution.

Bagarstugan
 Grahamskorpor
 limpor
 OÖVERTRAFFADE
 HORNSGATAN 37 Tel. Söd. 70 00
 FOLKUNGAGATAN 65 » » 73 37

Kapok, Fjäder & Dun.
 Silkekapok (glansull) ..... Kr. 3:—
 Fjäder nr 2 A ..... » 3:—
 Fjäder nr 2 A, extra pr. » 3:—
 Halvdun nr 3 ..... » 3:50
 Halvdun nr 4, extra pr. » 4:50
 Huldun nr 5 ..... » 5:50
 Huldun nr 6, extra pr. » 8:—
 Lysdun nr 8, fin-fin ..... » 12:50
 All fjäder av sjöfågel, yr, frisk, rostad,
 helpraddad, desinficerad och luktfri. Prakt-
 fört då minst 4 kg. tagas. Prover på be-
 göran gratis.
 Skandinaviska Fjäder- & Kapokinporten,
 Hjälsjöby.

Från riksdagen.
 Lagen om arbetarskydd.

Den revision av lagen av 1912 om arbetarskydd, som får lagts fram inför riksdagen i en k. proposition och som förut i korhet omnämns i Tidevarvet, har sedan flera år till- böcka stått på dagordningen. Redan på hösten 1922 gav kungl maj: i so- cialstyrelsens inlägg utarbetade ett förslag till ändring av denna lag, framförallt i syfte att bringa den överensstämmelse med den interna- tionella regleringen på området samt att anpassa den efter de erfarenhe- ter, som vunnits under dess tillämp- ningstid.

Socialstyrelsen överlämnade på hösten 1925 sitt förslag. De vik- tigaste nyheterna i detta voro: ö- sträckt tillämpning av lagen på jord- bruket; förbud mot försäljning eller upplåtande av maskin eller redskap vars användande är förbjudet; vissa kompletteringar av bestämmelserna mot yrkesfara; behögen för kungl maj: i att i trängande fall utsträcka lagens tillämpning; allmänna be- stämmelser angående raster, natt- och söndagsraster; höjning av vissa åldersgränser för minderåriga; änd- rade bestämmelser rörande mör- deråriga nattarbete; utveckling av an- ordningen med arbetarombud m. m.

Detta förslag kom icke att förelägg- ras riksdagen i form av proposition. Men i sitt uttalande över en k. pro- position till fjoljdrets riksdag angä- vande vissa av internationella arbets- organisationens konferens fattade be- slut, föreslog andra lagutskottet riksdagen att begära ett *påskyndan- de* av den påbörjade revisionen, så att ett förslag inom en nära framtid kunde föreläggas riksdagen. Denna hemställan blev också riksdagens beslut.

I sitt yttrande till statsrådsproto- kollet framhåller socialminister Lar- son att såväl det ökade antalet olycksfall i arbete som de senare årens utveckling för övrigt på det in- dustriella och iverens området, göra det nödvändigt att försöka bringa lagstiftningen bättre i överensstäm- melse med verklighetens krav.

I stort sett - ehuru med några viktiga undantag - har socialsty- relsens förslag lagts till grund för propositionen.

Vad beträffar lagens utsträckning till jordbruket har socialministern inte ansett sig kunna förordna denna. Däremot föreslås förbud under vissa villkor mot försäljning av oskyddade maskiner samt utvidgning av bestämmelserna rörande utseende av arbe- tarombud. Ifråga om raster, natt- och söndagsvila och semester inne- håller lagförslaget följande bestämmelser:

Arbetet bör, där dess natur det medgiver, avbrytas genom en eller flera lämpligt förlagda raster av till- räcklig varaktighet.
 At arbetarna bör, där ej arbetets natur, allmänhetens behov eller annan omständighet skäligen kan an- ses kräva avvikelse, beredas erforder- lig ledighet för nattvilo.
 För varje period av sju dagar skola arbetarna i regel åtminsta samman- hängande ledighet av minst tjugofyra

Trygghet
 när Ni genom
 Folket
 och
 Samarbete

Kooperationens
 försäkringsanstalter

timmars varaktighet. Sådan vecko- vila bör, såvitt möjligt, förläggas till söndag och till samman för alla vid ett arbetsställe anställda.

At arbetare som utan avsevärt uppehåll användes till arbete drif- runt och varit anställda hos arbetsge- vararen eller företaget någon längre tid, bör i allmänhet under den var- maste årstiden beredas s e m e s t e r- ledighet under minst fyra söc- kendagar, vilken ledighet i regel bör vara sammanhängande och förlagd i omdefinierad anslutning till sön- eller helgdag.

Departementets chefser påpekar vi- ken av att dessa bestämmelser formuleras så; att lagen smidigt kan anpassa sig efter olika förhållanden. Ifråga om semester framhåller han, att det för de organiserade arbetar- massen del i stort sett kan synas nödigt med en särskild lagstiftning om detta, eftersom de flesta ha sig semester tillförsäkrat genom avtal. Omkring 3/4 av de av kollektivavtal berörda arbetarna torde ha rätt till semester - av dessa uppgår 2/3 på mindre än en vecka. Den vanligaste längden, fyra dagar, som i allmänhet tas ut i samband med sön- eller helgdag, anses därför lämpligen böra bibehållas.

I fråga om minderårigas använ- dande i industriellt arbete föreslår propositionen att åldersgränsen höjes från 13 till 14 år, men att möjlig- heter till undantag från bestämmel- serna skola kunna medgivas. För ar- bete under jord, i stenrott eller gru- va föreslås åldern höjd från 15 till 16 år.

Vad slutligen beträffar frågan om kvinnors nattarbete har departe- mentschefen inte ansett sig kunna tillstyrka någon ändring av nu gäl- lande bestämmelser, eftersom en så- dan ändring måste medföra uppställ- ning av det av Sverige redan 1909 biträdda Bernkonventionen, utan att vi skulle kunna antaga den nya kon- ventionen i ämnet, som antagits i Washington. Han medger att be- stämmelserna om kvinnornas natt- arbete inte äro fullt tillfredsställan- de vad avser kvinnornas egen eller ur industriens synpunkt men föreslår ett avvakande av de jämningsför- slag i Washingtonkonventionen, som föreligga inom Internationella arbets- organisationen, och som skulle un- derlätta Sveriges biträdande av kon- ventionen.

Nattarbetslagen
 och Open door.

I fröken Anna T. Nilssons aktigel från Genève i nr 8 av Tidevarvet förekom ett vilseländande tryckfel. Där stod i referatet från fru von Beetzen- Östmans anförande att nattarbete för både män och kvinnor inte nu kunde införas i Finland. Det skall naturligtvis vara förbud mot nattar- bete. Finland har nämligen intet så- dant förbud.

I detta sammanhang begagna vi tillfället till ett par förtydliganden. De »fyra herrar» som togo emot Open doors deputation voro inga mindre än Internationella Arbetsor- ganisationens råds president, hr. Fontaine, dess båda vicepresidenter mr. Lambert-Ribot och Poutou samt Arbetsbyråns verkställande direktör mr. Thomas.

Vad beträffar antalet inom indu- strien arbetande kvinnor i Finland utgöra dessa omkring 35 procent av landets alla industribetare. Ett för- bud mot nattarbete för kvinnor skulle i Finland bedrä att omkring 12,000 kvinnor bleve utan arbete.

Kampen mot foster-
 fördrivning.

Medicinsk Selskap i Oslo - mots- varande Svenska Läkaresällskapet - hade den 27 februari anordnat ett stort möte, till vilket åklagare och domare, brottmålsadvokaterna och juridiska fakulteten inbjudits i syfte för behandling av »Abortus pro- vocatus».

Inledare voro dr. Kristen Ander- sen, för vars ståndpunkt i abortfrå- gan Tidevarvet tidigare redogert med anledning av läkarmötet i Ni- daros i juli förra året samt statsad- vokat Hartman.

Bland inflyggen märks särskilt ett av dr. Tove Mohr, sedan flera år medlem av strafflagskommissionen. Hon utgår från beslutet vid norska läkarföreningens landsmöte att läka- rökningen som sin upplåtning uttala, att strafflagens bestämmelser om avbrytande av havandeskap icke täcker nutidens rättsupplåtning på detta område - och uppställer frå- gan: Hur bör strafflagen ändras.

Dr. Mohr framlägger följande för- slag. Straffparagrafens första mo- ment bör helt utgå. »Kvinne der ved fordrivende midler eller på an- den måde retsstridig dreper det foster hverved hun er svanger, eller medvirker hertil, straffes for fosterfor- drivelse med fængsel inntil 3 år.»

I andra momentet som lyder »sjö- ren annen en moren sig skyldig i fosterfor drivelse eller i medvirking hertil, straffes han med fængsel inntil 6 år -» insättes ordet »retsstridig» framför fosterfor drivelse och ett nytt moment tillfogas: »Retsstridig er handlingen ikke når den utføres på sykehus eller klinik av dertil autoriseret læge overensstemmende med de regler som herom utferdiges av kongen.»

Låt oss ej uppehålla oss längre vid detaljer över romersk rätt, katolicis- men och bibeltolkningar, säger dr. Mohr. Låt oss så fatt på tingen konkret. Hon antör en massa fall, som visar det nuvarande oefferrätt- liga tillståndet och kommer fram till följande slutsatser:

1. De kriminella aborterna kan endast förminska genom tillgång till verkligt sakkunnet utfört avbry- tande av havandeskapet.
2. Den antikonceptionella tekni- ken göres tillgänglig för envar. \$ 377 avskaffas (preventivlag).
3. Moderskapet värdesättes i långt högre grad, moraliskt och ekonomi- skt.

Abortus provocatus är, säger dr. Mohr, en nödfällsätgård, inte en met- od att reglera barnantalet. Dr. Mohr uppställer ej några särskilda indikationer när denna nödfälls- väg får tillgripas. Hon överlämnar det åt kvinnan själv, men hennes förslag innebär ett värn mot utpres- ning och professionella abortörer. En läkare skall först remittera in patienten till sjukhus. Särskilt be- fogad läkare utför operationen och annålan sker till medicinaldirekto- ren. Alltså tre instanser. Och här kan det ej bli tal om en klasslag.

Doktor Mohrs förslag borde även i vårt land tas upp till allvarig dis- kussion av läkare och jurister.

SÖDERMANLANDS
 ENSKILDA
 BANK
 DEPOSITIONS. KAPITAL. &
 SPARKASSERÄKNING
 mot högsta gällande ränta.

Solidarisk Bank. Grundad 1865.

Frans Masereels underliga bilderböcker.

(Forts. fr. sid. 1.)
locka, flaskan skimrar bedrägligt, men allt är blott sken och vår hjälte börjar åter svinga sig mot höjden, där den stora livspridaren tronar i oätkomligt majestät. Han genomgår alla tänkbara prövningar, gör sig fullständigt omöjlig i det borger-

de i det moderna livet, genomlever alla dess stadier, studerar nyfikt dess infernaliska mekanism, njuter dess naiva fröjder, plöjer jorden, svarer för öppet fönster, älskar och hand om barnen, leker med dem, beskyddar djuren som en modern

Franciscus, uttrycker sitt förakt för tillstern på det mest drastiskt-realistiska sätt, åstadkommer förgärlig, älskar, gråter och skrattar, hjälper sina svagare medlemmar, de fattiga och de värnlösa, genomtrövar främmande länder och drivs allt djupare in i livets djungel av sitt dåraktiga hjärta. Till slut dödar han detta hjärta, trampar på det, för att sedan i kroppslig gestalt anträda sin kosmiska färd bland solar, månar och stjärnor.

Jordens heta puls, dess smärta och lust, brinner som en röd låga i Masereels verk — och den röda lågan stiger mot ett kallt, klart och evigt kosmos. Det finns ingen fruktan och ingen skepticism hos

liga livet, hatad och förhånad, råkar i konflikt med lagen, sätter fångslan, men lämnar inte sitt mål ur sikte. Han uppstår till slut en mystisk förening med ljusetets värld, men endast för att ännu en gång stöta till marken, definitivt. I en eldsamma susar solynglingen tillbaka till sitt uppvov — konstnären vid arbetsbordet. På den sista sidan gör konstnären en självironisk gest mot pannan, men visar med den andra handen glatt mot den genom fönstret strålande solen.

Den kanske rikaste och mångsidigaste bilden av Masereels konstnärskap — en på samma gång frodigare och godmodigare bild — ger samlingen Mein Stundenbuch — Mon livre d'heures. Den boken ger ett tvärsnitt av livet, sådant en människa lever det, vilken inte kan anpassa sig efter vedertagna borgerlig konvention, utan lever livet för dess egen skull, följer hjärtats marning, obeckymrad, fritt och naturligt. Det är karaktäristiskt att hjälten alltid uppträder barhuvad, till åtskillnad från de goda kalkborgarna i hans omgivning, vilka alltid äro korrekt klädda. Ofta har han också handen nonchalant instucken i byxkänkan. Med tåg kommer han glatt inrusan-

Bland tidevarvets mest anlitade boktryckers står **Zetterlund & Thelanders** fortfarande bland de främsta

Radikal prispolitik, kort leveranstid och gediget utförande garanteras våra kunder.

SKEPSBRON 40 • STOCKHOLM
Telefon: Norr 311 80 (3 linjer)

Vad påven menade.

Av PIER GUDRO.

Tidevarvet har bett att få veta något om hur påvens senaste encyklika mottagits i Italien. — Uppgiften är icke lätt. Därför att om man över huvud hemma är skumögd av fördom, då talet faller på den Apenniniska halvön, är man det i all synnerhet då diskussionen länkas in på spörsmål de där ha mer eller mindre direkt med den andra där befintliga staten att skaffa. Då överflöda: Det vet man väl. Här tycka vi alltid det att — — — Så måste det ju vara o. s. v. Medan det enda vore, härvildig mer än annars, att för stunden lämna det egna borta och i stället koncentrera sig på de förut-sättningar varav det främmande beror.

I Sverige har man alltså — det har pressdiskussionen tydligt visat — skäligen svårt att fatta att italienarna finna det påvliga aktstycket något så naturligt och självfallt att de därpå — i regel — ej offra många ord.

De av italienarna som äro katoliker — och det äro de flesta — anse att i och med att man erkänner sig som medlem av ett samfund, så erkänner man också att detta har en styresman, vilken har ej bara rätt — men även skyldighet — att vid behov höja sin röst, för att påminna om de regler samfundet i fråga antagit som sina och, om så behövs, klargöra dessas innebörd. De anse vidare, att människan förblir densamma i elektrisk funktionsvilka som hon var med talgänd och eld på jordgolvet, och att vissa religiösa öhtiska lagar ej förändras för att man färdas med aeroplan i stället för med häst eller till fots. De finna det följaktligen självklart, att den nuvarande innehavaren av Petri nyckel i sina budskap i fråga om det väsentliga, upprepar vad föregångarna sekler igenom haft anledning framhålla. Och om de finge veta att det finns sådana, vilka — som en del svenska bladskribenter — förvåna sig över att påven inte följer med sin tid, skulle de utan tvivel inte förstå vad vederbörande mena — något det finns skäl att tro att dessa senare ej heller själva göra.

Vad nu denna sista påveaning angår, vad innehåller den då som är så förunderligt? Den innehåller ett försvar för barnets rätt. Inför ständigt ökat antal skildrande, allt vårdare fantasier om blåa böcker och mera sådant har påven funnit lämpligt att påminna om, att i varje fall de som höra till den kyrka han styr skola minnas, att äktenskapet är till för barnens skull och att de som sätta in medborgare till världen också skola veta att fylla det ansvar de därmed påtaga sig. Det är det ledande däri, varav sedan allt det andra följdriktigt springer ut.

Och det är något italienarna av fullaste hjärta underskriva. För italienarna är äktenskapet enbart en »affärsangelgenhet» upprepas i Sverige ofta. Nej, men eftersom äktenskap är något som hör hemma i denna ofullkomliga värld och inte i något idealparadis, så är det också — vid sidan av annat — i Italien en affär man före ingående anser sig göra bäst i att omsorgsfullt regleras. Italienaren är nytker och klar och

hjärte samma drag som hos Edith Södergrans »skaparegestalter»: Vaggande i lösa sadlar, komma vi de okända, lättsiniga, starka —

Hagar Olsson.

Börja mars månad

med en prenumeration på

Tidevarvet

Alla nummer finnas ännu från årets början för den som vill prenumerera på

Helår för 6 kr. eller Halvår för 3 kr.

Från första mars till årets slut 5 kr. till första juli 2 kr.

Insänd avgiften på postgiroblankett till Tidevarvets exp. Stockholm 2

Postgironummer 1544

Det var som i en saga ...

Länge hade vi gått tysta vid varandras sida. Tystnaden är underbart för de människor, som förstår den, men förlärlig för människor, som blott leva i den yttre omgivningen.

Kvällen var stjärnklar och härlig. Två människor, rika på irlre liv, njöto grönblått av den underbara vinterkvällen med dess eteriska himlakupa, övermålad av oräknliga stjärnor och gnistrande vintergator. Ar det inte som en naturens ibland, då den står i sin underbaraste skrud, ville säga oss människor hur små och litet vetande vi äro? Jo, det ser så ut! Och kanske är det därför som spörande människor falla i tystnad och i stum beundran inför denna evigt oförklarliga stora oändlighet?

— Se på stjärnkonstellationen där i närheten av zenit, säger min kära karaktärliga, och pekar på några vackert lysande stjärnor. Se, så underbart de tindra mot oss i kväll. Aldrig har jag sett dem så vackra som just nu!

Jag måste ge min karaktärliga rätt. Aldrig hade jag heller sett sådant som framträdande och så underbart tidsnådande som just då.

Vi ginga båda seende mot det underbara eterhavet. Och ju mera vi betraktade det stora oändliga, ju mera framträdde vi av dess gränslöshet och dess gudomliga framträdande.

Båda hade vi en enda fråga till varandra, en enda fråga, som ingen kunde besvara: Den frågan, som ligger till grund för all veigrighet: Vad är tillvaron? Vad är livet? Vad är allt detta underbara?

Vi hade samma tankar. Vi behövde inte meddela varandra vad vi tänkte inför allt det härliga, som var oss beaktat att skåda över våra huvuden.

Det var bara en enda av de underbara stunder som naturen kan skänka två reflekterande människosjälur. Vi båda kände vår litenhet inför denna underbara tavla i den härliga vinterkvällen.

Livet är underbart för de människor, som kunna se och njuta av det verkliga i dess innehåll. Knut Jense.

mets problem» kan stå för annat än futuristiska möbler och rostfria diskbänkar.

Därför är det, som sagt, till »undersåtens» utom Italiens gränser påven framfört riktigt sig denna gång. Medvetandet därom är för italienarna ett nytt skäl till att avstå från livrig diskussion.

Kvinnan och 17 diktare.

Av ELIN WAGNER.

Det hände för en tid sen att en litterär nämnd, som på ett undantag när var sammansatt av män, uttalar sig smälende ironiskt över de manliga karaktärsteckningar som förekommo hos de kvinnliga författarna under bedömning. Den kvinnliga medlemmen tänkte då: in anar inte vad vi kvinnor ständigt få lida av de främmande och besynnerliga figurerna, om vilka de manliga skaparna med bestämdhet påstå att de skola föreställa kvinnor.

Man läser inte heller böcker om kvinnor av män för att få veta något om kvinnorna utan för att få veta något om männen, och dem kan man ju aldrig få veta nog om.

Om man får i sina händer ett samlingsverk om Kvinnan av i morgon (Die Frau von Morgen) med 17 manliga författarnamn på titelbladet, så är det för dessa herrars skull man köper boken, och inte för kvinnan av i morgon, som ju över huvud icke kan fångas in i definition. Ty i morgon liksom i dag komma oändligt många mänskliga utvecklingsstadier att existera bredvid varann, och där till kommer den outförliga individuella variationen. Redan titeln på denna bok, anger att utgivaren, hr Fr. M. Huebner, tar tillräckligt konventionellt på uppgiften.

Av de 17 författarna, enligt förordet diktare, känner den som skriver detta för endast till Stefan Zweig, Max Brod och Alfons Paquet. Det lönar sig knappast att räkna upp de andra. Fastän anonyma duga de utmärkt som vittnen ändå. De är frapperande öppenhjärtiga om vad som rör sig hos mannen av i dag, om hans tecken, vantrevnad och rådhöhet, hans fördomar och förhoppningar.

Alla herrarna förklara sig bejaka kvinnörelsen, men det är för de flesta ett självbedrägeri.

Den ene säger visserligen att det är hårligt att kvinnans fruktansvärda kraft strahtreras från hustrytjänst, där hon fullkomligt rådde på mannen. En annan gillar den moderna klädekråken med dess vackra frihet och ledighet. En tredje är imponerad av den snabbhet varmed kvinnan trätt in i och orienterat sig i den manliga världen. En fjärde har kommit ihåg att slaveriets avskaffande liksom den reglementerade prostitutionens är den emanciperade kvinnans verk.

Men alla, på ett par undantag när, önska de av morgondagens kvinna att hon skall återgå till uppfatta mannen som sitt centrum i tillvaron och kärlekslivet som sitt huvudintresse och -uppgift. Det är egentligen vad frögörelsekampen skall mynna ut i: intelligent och frivillig koncentration på att tjäna mannen för vars skull hon är till.

Det ena undantaget utgöres av en

herre, som säger: vår generation är för trött för att önska någonting av kvinnan, utom det att vi åter måtte kunna önska. Det finns intet erotiskt patos mer. Den sexuella nöden består i att det inte längre finns någon nöd. Kvinnorna erbjuda inte längre någon spänning, något motstånd, och om de plötsligt insåg att detta moment behöves, så tror jag vi vore för trötta att övervinna det motstånd hon av taktiska skäl satte upp.

Det andra undantaget säger: kvinnan skall vara autonom, kvinnörelsen största fiende är inte männen utan den inrotade kvinnliga föreställningen att hon ingenting är i sig utan först bliv människa genom man och barn. Men den som icke är människa ändå, blir det icke på den vägen.

Alla de andra, de som hoppas på ett återtag av kvinnan ur manns värld, anföra som skäl, att det är då någon värld som är något trevligt att vara i. Vi män ha kommit bort från livets mening, vi ha tappat bort oss i mångfallden, vi sitta upp över oronen i denna mekaniska civilisations detaljer som vi ej behärra, vi drivas av förtelstevilja.

Hvar måste kvinnan av i morgon komma till hjälp. Men hur det skall ske vet ingen riktigt, blott att det skall ske på något särskilt mystiskt kvinnligt sätt, på andra vägar än dem manliga medborgare gå, då de vilja ändå något i samhället. Just då man väntar att författarna skule komma till huvudsaken, vika orden undan, bli dunkla och innehållslösa. Dessa herrar må mena årligt men ingen av dem har kunnat höja sig över frasen.

Vi kvinnor vill säkert göra vår del för att livet bleve drägligare för dem och alla, men vi veta icke hur vi med en gång skola bära oss åt för att »leva centripetal». Vi skule också gärna velat veta vad det är för bud som skola stå på de lagtavlor där vi, bönfäldes, skola skriva vår vara egna bud, vår egen moral och våra egna privilegier.

Försöker man lista ut åtminstone riktningen av dessa manliga önskinskrif rörande kvinnan av i morgon, så tyckes det vara att kvinnan inte måtte bli lika saktligt rå i kärlekslivet som mannen, icke vara så illustionslös som han, och att hon godhetsfullt ville tråda emellan och likvidera det hjärtats deficit som uppstått.

Den enda politiska handling som man begär av kvinnan, men det är också en överväldigande sådan, är att hon obönhörligt skall vågra att föda barn åt en säker giftgasdöd.

Det är alltså på den mänskliga samlevnadsrens försämrade område man ville ha kvinnans insats, och det är rätt, för där ligger den. Men tan-

Mitt första tal.

Av Angelica Balabanoff.

Det var i Rom 1904. Den 20 september, d. v. s. den dag, som i Italien firades till minne av det frihetsträngande italienska folkets seger mot påvedömet, när Rom blev det moderna Italiens huvudstad och påven stängde sig inne i Vatikanen som stänges.

Delegerade från hela världen skule samlas i den påvliga residensstaden för att demonstrera för det fria tänkandet. Deras besök i Rom skule bevisa att friheten överallt går sin väg fram och att tankefriheten står över alla gränser. Den symboliska och politiska betydelsen av denna kongress kunde inte undgå någon och påven hade bestämt att alla kyrkor som ett tecken på sorg skule hållas stängda under hela tiden som kongressen pågick...

På den tiden hade jag ännu knappast inträtt i den socialistiska rörelsen. Mitt livs dröm började först nu gå i uppfyllelse. Det var inte bara att jag slitt mig lös ur den miljö, där jag vuxit upp och som var mig förhatlig därför att den endast innehöll rikedom och konventionalism. Den socialistiska arbetarklassen hade tagit upp mig i sina led. Sedan jag studerat vid olika universitet och genom studier fördjupat och fullständigt mina revo-

kefelet sitter där, att de sjutton herrarna tro att denna uppgift fylles genom att dra sig tillbaka ur den värld, där vi alla äro medborgare och genom att odla känslan och låta förnuftet ligga i tårde. Det är lustigt att se att i en bok som annonserar sig som fortschrittlich, är man lika rädd för att kvinnan skall börja spinna och väva igen som för att hon skall bruka sin hjärna. I det förra fallet skule textilindustrierna gå under, men i det senare faller civilisationen.

Det blir nog bäst att kvinnorna tillsammans och var för sig tänka ut sin linje och sitt ansvar och sin uppgift. Eller också kunde de ju diskutera saken med män i stället för att vänta att få direktiv färdiga ur böcker, predikningar, föreläsningar, riksdagsanföranden. Detta är inte något lätt arbete. I motsats till de män som skrivit boken om kvinnan av i morgon, tror jag att det behövs medvetenhet hos kvinnan i stället för någon slags mystisk förskruvad försjunkenhet i det kvinnliga jaget. Vad hjälper det om kvinnan är överflödande av livsvilja, välvilja, kärleksvilja, om hon är så okunnig om situationen i världen, att hon missförstår det hela därhän att hon i kraft av just sin kvinnlighet blir en entusiastisk och oförvillig Lotta? Vad hjälper det, då i stället kvinnorna skule lägga all den tyngd de kunna ha just nu i att skapa en moral, som gjorde det otänkbara att fortsätta med tillverkningen av diphenylchlorarsen, dödande i en utspädning av 1:10,000,000?

Vi kvinnor måste också vara på jorden, det är tillsvärade vår enda möjlighet. En återgång till frustiga, zennana eller harem är inte räddningen för mänskligheten. Men ut i världen, där vi måste vara, bör vi försöka se och döma själva. Vi ha alltför länge låtit prata kull oss av nationalekonomer, läkare, prelater, domare, politiker och diktare.

lutionära instinkter hade jag förenat mig med de socialistiska italienernas rörelse i Schweiz, dit jag hör än i dag.

Jag var då en helt ung flicka. Om man hade frågat mig vad jag menade och ville hade jag inte kunnat besvara frågan. Jag ville vara det arbetande folket till nytta, jag ville försöka götgöra arbeten, som det kapitalistiska samhället tillfogat folket, jag ville omintetgöra de privilegier som jag åtnjutit alltför min födelse genom att ställa allt vad jag ägde, visste och kunde i deras tjänst, som alltsedan sin spädaeste ålder lidit och försakat. Jag ville komma i en omgivning, där livets allvar och kampens behaglighet gör konventionalism omöjlig och där en däckkraftig idealism ger livet mål och mening. Detta hade jag funnit bland de socialistiska arbetarna. Men just därför bryste jag mig ännu inte om att utträda något konkret — jag ville bara överhuvudtaget vara de utnyttjade till nytta.

När man nu för första gången uppmannade mig att hålla ett offentligt tal, var jag som fallen från skyarna. Jag hade aldrig tänkt mig möjligheten av att utträda inför en stor allmänhet.

På den tiden gav jag ut en italiensk socialistisk kvinnotidning i Schweiz och kom genom detta arbete i beröring med en fråga som mycket intresserade mig. Bland de italienska emigranterna voros också unga flickor. De voro i allmänhet textilarbeterskor. De kommo från utpräglad katolska provinser, följdes av präster på resan till utlandet och placerades sedan i ett slags världsliga kloster. De togos om hand av klostersyster. Dessa hämtade flickorna lös direkt från fabriken och voro mycket stränga emot dem, ålade dem böter och stränga straff. Några av dessa flickors mödrar hade vänt sig till mig och bett mig dra saken inför offentligheten, vilket jag också gjorde genom några tidningsartiklar. Frågan blev aktuell, jag fick mer och mer material. Pressen och myndigheterna blev uppmärksamgjorda på förhållandena genom mina åtgärder. En italiensk advokat, på den tiden socialist, räddade mig att samla detta material till en broschyr och lägga fram den inför fritänkarnas världskongress i Rom.

Jag ville inte höra talas om saken. Hur skule jag kunna våga mig fram

Angelica Balabanoff.

bland så berömda män? Vem skule över huvud taget ha hört på mig? Men mina partikamrater hade uttryckt sin önskan, att jag skule fara till Rom...

Så återsåg jag Rom, där jag studerat, badat av sol, smyckat av fritänkarkarner från hela världen. Tusentals män och kvinnor med gemensamt fritänkarkärre fylde universitetets salar. När det blev alltför stor publik tillströmning samlades man på universitetsterrassen. Men där blev larmet än större, dit kommo åhörare och åskådare också från gatan. Än i dag är det mig pinsamt att minnas hur den gamle Häckel förgäves försökte göra sig hörd. Hans röst var mycket för svag, han talade desutom tyska, medan flestade av delegaterna tillhörde de romanska länderna. Jag stod i hans närhet, lysnade till varje hans ord och beklagade de andra som inte kunde, ja, inte ens försökte höra...

Så var det för övrigt under de flesta av förhandlingarna. Delegaterna blevo otillgängliga, rörde på sig och talade högt... När turen kom till mig var jag fullt beredd på att ingen skule höra på och det hjälpte mig över min blyghet.

Men medan jag talade blev det plötsligt aldeles tyst. Ständigt nya människoskaror kommo in. Man måste för ett ögonblick avbryta föredraget för att flytta sig till en större sal. Jag märkte inte så mycket av vad som försiggick, inte ens när en bifallsstorm brakade lös. Vad som förändrade mig var egentligen endast det förhållandet, att den resolution som avslutade mitt föredrag om de italienska arbeterskornas orättfärdi-

Eäsvärda och aktuella skrifter

I dagens mest brännande sociala frågor.

Fylli och insänd nedanstående kupong:

Samorganisationsens Förlag. Postfack, Stockholm 11.

Sänd mitt postförskött exemplar av:

Gertrud Hanna: Den nationalekonomiska betydelsen av kvinnöarbetet	Kr. 0: 35
Ella Anders: Mödrarnas (Familj)läge	0: 35
Isidor Wälsh: Den Öppna Bärenas Internationell	0: 60
Maja Björkman: Aldrig mera krig (illustrerad, 3dje tusendet)	1: 50
Med. dr. Max Hodasz: Världens komma samhällen? (En lärobok med 7 bilder, som barnen kunna läsa)	1: —
Professor Alfred Petrus: Steriliseringens värde för rashygienisk och social synpunkt	0: 75
Maja Björkman: Rationaliserings- och arbetslösheten. (En studie)	1: —

Namn _____
 Adress _____
 Bostadsadress _____

Ida Norman = Skomagasinet

Humlegårdsgatan 6 • Tel. 786 15

Rekomenderas

REPARATIONER UTFORAS

Vid uppvisandet av denna annons lämnas 5 % rabatt LAGA PRISER

Elin Wagner

Förståelse.

Av **SIGNE KARLSSON.**

Syster Stella gick sin eftermiddags-rond genom salarna på sin avdelning. Vart hon kom lysste människors anleten upp, ty hon höll av dem. Hon plockade inte eller hänsade sig med dem, tvärtom, hon hade alltid glada ord i beredskap, men hon hade ett särskilt sätt att stanna och stoppa om dem, som plågarna ansatte, eller där febern rasade och ord förnams som ett dött svar, där ångest bläckade ut ur ett par människögon, stannade hon längre.

Nå stod hon och höll i dörrhandtaget till nr 5 — ett av isoleringsrummen. Hon hade ofta gått dit under de senaste dagarna, kvinnan, som låg där, var mycket sjuk och — ensam. Syster Stella blev stående utanför dörren ett slag. Hon tänkte på henne, låg där inne — tänk, henne hade hon den första dagen nästan sett sig till döms över för den historiska skulden, som följde med henne, då hon kom in på lasarettet. Det var ingen tveig historia, det var det visst inte, men — när man inte visste något närmare, skulle man inte döma.

Kvinnan, som följt henne upp till lasarettet hade berättat, att hon varit gift med blivt skild och hade tre barn i äktenskapet, att hon nu bodde tillsammans med en annan man och hade tre barn med honom. — Ja, hon, syster Stella, hade tyckt, att det var ystligt då, men egendomligt nog tyckte hon det inte längre; hon var nu så säker på, att ville kvinnan tala om sin historia själva, skulle en hel del av det, som för en utomstående verkade oempassligt, te sig anordna. Hon hade sett så mycket rart och fint i den lilla kvinnans karaktär under denna kösta tid, hon haft henne på sin avdelning, där fanns ingenting av ansvårslöshet i hennes sätt att se på fången. Ack, om hon ville berätta —

Någon kom och kallade på syster Stella. Hon drog till sig sin blick, och tankarna, som varit ute på flykt, tvangs att slysa med de praktiska ting, som kommo till henne med den kallande rösten. Besök

Tvätt-Björns metoden

är den enklaste bykmetod som finns. Ni kan med den på några timmar göra en verkligt fin byk som eljest skulle ta flera dubbla tiden.

Gör på kvällen en Tvätt-Björnsönsning. Lägg i blöt i denna lösning över natten. Smutsen löses nu kemiskt.

På morgonen gnuggar Ni lätt de härdesta smutsade ställena, därpå kokar Ni byken och slutligen sköljer Ni.

Tvätten blir vit, mjuk och glansig, då Ni tvättar med

VITA TVÄTT-BJÖRN

på nr 5 blev uppskjuten på en stund.

Och där inne i sängen låg kvinnan med sina tankar. Hon hade lärt sig hålla av syster Stella.

Hon låg och förvånade sig över, att hon ännu inte kunnat tala med syster om sina hemförhållanden. Nog visste syster, att Andersson och hon bara bodde tillsammans. Jo, det visste hon, ty hon sa ja alltid för Blom till henne, och mannen talade hon ju om ibland och sa då till Andersson. — Jag skall tala om min historia för henne, ty jag vill, att hon skall förstå mig riktigt. Jag skall tala om honom — Blom — som slogs och drack och körde ut mig och barnen om nätterna, innan vi hunno få de nödvändiga kläderna på oss. Jag skall tala om, hur människor fingo va i oss och hans önska, hur de kunde på nätterna, jag skall berätta om, hur jag själv arbetade och släpade hemma och borta, och om luren barnen fögo sköta sig själva hela dagarna.

Tänkarna började oroa henne, men hon kunde inte släppa tanken på det, som hon berättade för Blom på igenom sin älskade. — Barnen, ja, de fingo visst sköta sig själva — ibland hade hon haft nå'n, som sköt till dem, ibland inte, det hade varit svårt få någon att stanna i det hemmet — — Andersson hade bott i samma hus, och barnen hade blivit bekanta med honom. Ofta om kvällarna hade hon fått gå upp för att hämta dem, ibland hade hon blivit stående innanför dörren och pratat om ett och annat — — En gång hade den minsta somnat — — Upp hos honom, då hade han brutit ner henne. Den gången hade hon berättat honom på kaffe. Blom hade inte varit hemma. Då hade de talat om Blom, om Andersson hade sagt: »Blir det för svårt så komgil mig!».

Det ordet hade växt hos henne. Varje gång Blom varit oreglerig, hade hon trötast sig med, att hon kunde gå till Andersson.

Hon hade flyttat från deras hus, flyttat ett kvarter längre bort i samma gata. Barnen sprängde ofta dit om kvällarna, och hon fick ibland gå dit och hämta dem. Hon var glad, då de dröjde så pass länge, att hon måste gå efter dem — ut blev en stund av ro och vila. Men det märktes mer, att hon gick upp till honom, se'n han flyttat. Folk började prata, det göra de ju så lätt sladderigt gick och som snart till domar — Vilket elände det blev den kvällen! som han slog henne! — den sjuka vredt och vände sig i sängen oroad av tanken på den kvällens hinder — han hade kört ut henne under de värsta ökadsvårighet, se'n hade han ryckt barnen ur sängarna och kastat ut dem också. De hade tagit sin tillflykt till kallare sängarna, att han skulle finna dem och fortsätta att slå och skrika. Den natten hade hon inte kunnat få för sig att gå in till någon av grannarna, allt det där, han skriket efter henne, reste sig upp som en bögmur och isolerade henne. Innanför muren fanns faktiskt bara hon och barnen och Andersson. — Den sjuka var nu så orolig, att hon försökte sätta sig upp i sängen, hon visste, att hon inte fick bli så här orolig, hon skulle ju vara rädd för febern, men hon kunde inte låta bli tänka vidare. Det var, som om hon måste hålla ett försvaret över sig själv — för sig själv.

Den nattens skräck och lidande ledde henne och barnen in på en ny väg. Förut, då hon köst sig frestad att lämna allt och gå till Andersson, hade hon segnat över sig själv och sagt: jag skall försöka litet till, litet till, litet till. Men den natten nere i mörkret och kolden i kallaren beröslöt hon att gå och gå direkt till den man, som erbjudit henne en fristad — ett hem. Så hade hon då gått. Folk hade haft så mycket sagt säga, folk, och strängt taget inte levde ett bättre liv själva, fast de trodde det i sin självtroövelse.

Så började de sitt liv samman — Andersson och hon. De hade aldrig brytt sig om vispel. Inte ens se'n Blom och hon blivit ritligt skilda. De hade ibland talat om att låta viga sig, men den ceremonien hade inget värde för dem — Hon hade fortsatt med att arbeta borta, emedan hon ville hjälpa till att försörja sina barn. De hade haft det gott tillsammans dessa år. Andersson och hon hade förstört varandra utan så många ord, de hade ju heller inte haft så mycket att tala om, granna ord och fraser hade de aldrig haft för varandra —

Tre dikter

av **ANITA NATHORST.**

Preexistens.

Sorgländen är befolkade av döda drömmar och glömda ord. De döa blir jag, var kanske skuggor men aldrig vilande muil och jord. Det som blev jag, var dova rytmer, det som blev jag, var ordlös makt. — Sveklös vila och bunden oro står vid all framtid's väg på vakt.

Skuggländen är begränsade av ljudsynings äbb och flod. Inger vet i det gröna dunklet att dagens sätta är sval och god. Det som blev jag, var brokigt märker, det som blev jag, var plötsligt ljus. Genom det liv, som du gav mig, Herre, söver mig sakta ett urhavs brus.

Gryning.

Var är mitt hjärta? — Dagen är än nu mörk, och vinden pinar sakta en gulnad björk, en murken lodgrön slår, och i ve för hūsten driver mig dimman, den blinda trösten.

Var är mitt hjärta? — Tyst genom blod och gråt jag hör en spröd och klingande silverlåt.

Vem spelar, säg? Vem rör med så lätta händer ett veck instrument invid dödens stränder — — —

Det är en sakta stigande ton i dur, och jag har hört den för... jag vet inte hur, jag tycker att det är som jag kände rösten — — —

vet inte vems — men den är trösten.

Skatten.

Jag grävde under jorden. Vad jag fann var icke guld, som blankt i solen brann, var icke vatten till en mäktig brun, som skänkte svalkans ljuv åt törstig munk — — — det var ett bart och naket, namnlöst frö, som gav mig frågan: leva, eller dö?

troheten i livets grå vardag hade fått vara bevis nog på deras kinors uppriktighet. Ord voro ganska oökade. Vigneln, ja, den hade de egentligen talat rätt mycket om, i synnerhet se'n där blivit flera barn, men så hade de kommit överens om, att inte bry sig om det, ty då skulle de kanske mista det understått, som Blom nu fick betala till sina barn. Och det var då inte mer än rätt, att han fick betala — — — Han och en del illvilliga människor påstod, att det yngsta av de tre äldre barnen inte var hans, men det var då lögligt det skulle hon kunna gå på. Nog hade de tre barnen det bättre nu, än om de varit hos sin egen far, — så dem hade hon då inte gjort någon orätt med att flytta till Andersson. Egendomligt, att han kunde vara så snäll och god mot dem — aldrig gjorde han någon skillnad på dem och sina egna barn. Han var en bra man — Andersson. — Det gick en väg av ömhet och tacksamhet genom henne — hon skulle vilja tacka honom för — allt. Just nu skulle hon bestämt kunna finna de rätta orden — — — Ord betydde alltså en hel del ändå.

Ack, vad hon längtade efter syster Stella. Hon skulle just nu vilja säga henne, hur mycket godt Andersson gjort henne och barnen. Hon skulle vilja berättat henne — allt från början till slut. Och hon skulle gärna om, hon trodde, att det gjorde något, att de inte voro viga. Somliga människor säga, att det är synd — ? — Vad man får konstiga tankar, när man är sjuk. Då börjar man t. o. m. tänka på Gud, och vad som är rätt och orätt inför honom.

Men syster Stella skulle nok svara på alla hennes undrande tankar. Bara hon var så trott, när syster kom, så hon inte orkade tala. Redan nu kände hon sig så feberaktig, så yr i huvudet, så trott, så trott. Vad var det nu, hon skulle säga syster Stella? — Jo, hon skulle fråga om vigneln — och om Gud.

Det tog i dörrhandtaget, dörren öppnades, och syster Stella kom in. Hon såg den sjukas flackande, oroliga blick, de röda fläckarna på hennes kinder och förmån den oron, som jagade hennes tankar. Hon tog den sjukas hand och satte sig ner vid sängen. Den sjuka var så trott att tala, men hon blev i ett nu så lugn och trygg. Hon behövde ju inte tala — syster Stella förstod henne utan ord. Syster visste, att hon inte var någon dålig människor, fast hon levde samman med Andersson utan vignel. Syster förstod och visste, att livet kunde vara så obekräftligt svårt ibland. — En år

Shant på vitt

Den på möte i Malmköping den 25 januari antagna resolutionen angående moderskapsskydd, som omnämns i Tidevarvet nr 8, har överlämnats till förvaltningsutskottet av Södermanlands läns landsting samt landstingsdirektör G. Beijborn av en deputation bestående av: för Sörmlands distrikt av Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund fru Ellen Svedberg och fru Anna Käll; för Södermanlands länsförbund av Frisnande Kvinnors Riksförbund fröken Elisabeth Tamm och fru Hilmod Hult.

En deputation, bestående av fröken Maria Strandström som representant för Vita bandet, fru Signe Wessman som representant för de socialdemokratiska kvinnorna, syster Dagmar Ekström i Unga kvinnors värn, ordföranden i Vita bandet och stadsfullmäktige i Kalmar fru Ellen Malmberg samt dr. Arne Nilsson, har till socialministern överlämnat en av 7,000 personer undertecknad opinionsyttring emot det av regeringen nu framlagda förslaget till vanarlag. Undertecknarna ansluta sig till de synpunkter, som förut framförts av bl. a. representanter för alla större kvinnoorganisationer. Bland undertecknarna av opinionsyttringen märkas 58 läkare, 52 sjuksköterskor, 288 lärarinnor, 60 barnavårdsmän och ett stort antal inom fattigvården och hälsovårdens arbetande personer. Deputationen har även uppgett en del riksdagsmän i ledande ställning inom de olika partierna.

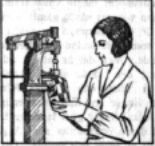
rann utför hennes kind, syster Stella strökt bort den och strök henne över pannan och hår. — Allt kändes nu så lugnt och skönt och tryggt, någon förstod henne och höll av henne. Voro människorna sådana, då var väl Gud — — — hon sov.

Syster Stella satt kvar hos den sjuka, hon satt försäkrat i tankar, tankar, som hon skulle vilja meddela henne, som låg där. Egentligen var det visst bara det, hon skulle vilja säga, att hon höll av henne, förstod henne — förstod att hon försökte göra det bästa utav sitt liv, att hon varit en god honstru och mor. Men det skulle hon kanske få tillfälle säga i morgon.

Hon såg ner på den sovande kvinnan, vars drag voro märkta av döden, om någon tid, ett par veckor — kanske dagar — skulle hon inte vara mer, då skulle hon ha uppnått dödens vila, eller var det — det verkliga livet, hon då nått...

full valuta endast

då all kaffearom finns kvar

Om Ni köper kaffe i lös vikt, har den bästa aromen försvunnit. Kooperativas paketerade kaffe däremot har all aromen kvar.

Det paketeras, omedelbart sedan det svalnat efter rostningen, i en lufttät dubbelpåse, som kvarhåller den rostningsfärska aromen och skyddar kaffet mot främmande partiklar.

Köp aromrikt, hygieniskt paketerat kaffe — köp

kooperativas kaffe

TIDEVARVET

REDAKTION: Telefon N. 4842. Mottagningstid 10-12.

EXPEDITION: Telefon 18243. Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m. Postgiron 1544.

PRENUMERATIONSPRIS: För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 Öre.

ANNONSPRIS: I text 25 öre per millimeter.

Stegholm 1931 Zetterlind & Thelander's Boktryckeri A.-B.